

Aanvullend onderzoek vleermuizen op het Arendsplein te Oosterhout

Oktober 2020
P20-063/W1898
Auteur: J. Lips

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Aanvullend onderzoek vleermuizen op het Arendsplein te Oosterhout

Aanvullend onderzoek vleermuizen op het Arendsplein te Oosterhout

Opdrachtgever: Gemeente Oosterhout

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Noortje Hermans, Danny van der Heuvel, Christine Huibers, Goedele Kreté, Jelle Lips, Victor van Os, Sara Poppelaars.

Samenstelling: Jelle Lips

Foto's: NWC

Aanvullend onderzoek vleermuizen op het Arendsplein te Oosterhout [Samenst.: Lips, J.] [Foto's:NWC]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, vleermuizen, Gierzwaluw Arendsplein, Oosterhout.

W1898/P20-063

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, oktober 2020

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
3	Wettelijk kader	11
4	Methode	15
5	Resultaten	17
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	21
	Referenties	23
	Bijlage 1: Beschermden soorten Wet natuurbescherming	24
	Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen	26

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

Soortgroep	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Mogelijke verstoring door werkzaamheden van een paarverblijfplaats gelegen nabij het plangebied.	<ul style="list-style-type: none">- Zoveel mogelijk werken buiten de kwetsbare periode (15 juli tot 1 november).- Werkzaamheden in kwetsbare periode dienen te worden uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang.- Treffen van maatregelen om lichtverstoring te voorkomen.
Gierzwaluw	Mogelijke verstoring verblijfplaats van de Gierzwaluw nabij het plangebied.	<ul style="list-style-type: none">- Zoveel mogelijk werken buiten de kwetsbare periode (15 april tot 1 september).- Werkzaamheden in kwetsbare periode dienen te worden uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang.- De verblijfplaatsen dienen in de periode van 15 april tot 1 september toegankelijk te blijven voor de Gierzwaluw.

1. Inleiding

Er bestaan voornemens om de bestaande bebouwing aan het Arendsplein te Oosterhout te slopen ten behoeve van een herinrichting van het plangebied. Deze werkzaamheden kunnen van invloed zijn op de aanwezige beschermde fauna in het plangebied.

Bij dergelijke ontwikkelingen en ingrepen dient, in het kader van de Wet natuurbescherming, onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit een uitgevoerde quickscan¹ op deze locatie blijkt dat een deel van de te slopen bebouwing geschikt is om te dienen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen wegens de aanwezigheid van open stootvoegen en spleten die vleermuizen toegang tot de bebouwing (o.a. de spouw) kunnen verschaffen. Nader onderzoek naar de functie(s) van het plangebied voor vleermuizen is daarom nodig. Hiermee kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen aangetoond, danwel uitgesloten worden en kan achterhaald worden welke functie(s) het plangebied voor hen vervult. Met behulp van de resultaten is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze soorten hebben.

De gemeente Oosterhout heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) gevraagd aanvullend onderzoek naar vleermuizen uit te voeren op deze locatie en om te adviseren omtrent de relevante natuurwetgeving.

¹ Hendrix, B. (2020). *Notitie Arendsplein te Oosterhout, Quickscan in het kader van de Wet Natuurbescherming*. Ecologica.

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft het Arendsplein te Oosterhout gelegen in Noord-Brabant. Het betreft een deel van een winkelcentrum met enkele aanwezige (kantoor)panden of delen van panden (figuur 2). Het plangebied is grotendeels verhard op enkele locaties na waar bomen met ondergroei aanwezig zijn. Natuurlijke vegetatie is vrijwel afwezig en beperkt zich tot enkele straatonkruiden zoals Straatgras (*Poa annua*), Gehoornde klaverzuring (*Oxalis corniculata*) en Kleine veldkers (*Cardamine hirsuta*).

Voorgenomen plannen

Er zijn plannen om de aanwezige bebouwing binnen het plangebied te slopen en om het plangebied her in te richten. Mogelijk vind er nieuwbouw plaats op de planlocatie. Verder zijn maatregelen voorgenomen zoals graafwerkzaamheden en het verwijderen en/of aanpassen van de aanwezige verharding. Overigens is de exacte (gedetailleerde) uitvoer van maatregelen nog onbekend. De bomen kunnen naar verwachting grotendeels worden ingepast in de nieuwe situatie en blijven dus behouden. Alleen de Plataan (*Platanus*) in het noordoosten van het plangebied zal binnen de huidige planvorming worden verwijderd (figuur 2).

Figuur 1: Globale ligging van het plangebied te Oosterhout, Noord-Brabant (rood omlijnd).

Bron kaartmateriaal: PDOK Viewer

Figuur 2: Plangebied in detail (rood omkaderd) met daarin de te verwijderen bebouwing en de te verwijderen Plataan (groene stip).
Bron kaartmateriaal: PDOK Viewer

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

De provincies zijn sinds 1 januari 2017 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en dus ook voor ontheffingsaanvragen.

Om een ontheffingsaanvraag in behandeling te nemen, dient het onderzoek aan goed-gekeurde voorwaarden (o.a. ten aanzien van methode, intensiteit, periode, tijd tussen onderzoeksmomenten) te voldoen. Slechts als het onderzoek volgens deze voorwaarden uitgevoerd is, kan volgens de wetgever een goed onderbouwde uitspraak gedaan worden over;

- de aanwezigheid van beschermde soorten;
- de functie van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor deze beschermde soorten;
- het belang van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor aanwezige beschermde soorten;
- de effecten van plannen op deze soorten;
- de keuze voor te nemen (mitigerende- en/of compenserende) maatregelen.

De voorwaarden waaraan onderzoek moet voldoen, staan beschreven in de kennisdocumenten die in opdracht van de wetgever door BIJ12 opgesteld zijn en de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus. Onderzoeken die niet volgens deze voorwaarden uitgevoerd zijn, kunnen volgens het bevoegd gezag geen basis en onderbouwing vormen van ontheffingsaanvragen en aanvragen zullen om die reden afgewezen worden.

Het NWC is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens bovengenoemde kennisdocumenten en inventarisatieprotocollen.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van

bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet Natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar op verschillende manieren; door het jaar heen maken ze gebruik van kraamplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijven, winterverblijfplaatsen en jachtgebied. Daarnaast gebruiken ze landschapselementen, zoals bomenrijen en watergangen als vliegroute. Het meest recente vleermuisprotocol (maart 2017) dat de leidraad vormt voor het wettelijk benodigde vleermuisonderzoek, stelt daarom dat tenminste zeven inventarisatiemomenten, verspreid over de periode half mei - begin oktober, nodig zijn om de verschillende functies die de aanwezige bebouwing en vegetatie mogelijk voor vleermuizen vervullen zo goed mogelijk te inventariseren (bijlage 1).

Het vleermuisonderzoek aan het Arendsplein te Oosterhout is uitgevoerd middels zeven veldinventarisaties; drie inventarisaties hebben in de kraam/zomerperiode (half mei tot half juli) plaatsgevonden, twee inventarisaties hebben plaatsgevonden in de periode van het middernachtzwermen (1 augustus tot 10 september) en ook in de paarperiode (15 augustus tot eind september) hebben twee inventarisaties plaatsgevonden. Hiermee is geheel voldaan aan het Vleermuisprotocol 2017.

De inventarisaties zijn uitgevoerd op 22 mei, 10 juni, 7 juli, 10 augustus, 1 september, 2 september en 22 september 2020. De weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, bewolking, neerslag en gemiddelde windsnelheid) op deze dagen, de start- en eindtijden van de vleermuisinventarisaties, en de tijd van zonsondergang (ZO), worden vermeld in tabel 1.

Tabel 1: Weersomstandigheden, start- en eindtijden en de tijd van zonsondergang (ZO) per veldbezoek.

Datum	Temp. (°C)	Bewolkin g	Win d (Bft)	Neerslag	Start	Eind	ZO
22/05/2020	17	6/8	1	Geen	03:00	6:00	5:35*
10/06/2020	14	8/8	1	Geen	22:00	00:30	21:59
09/07/2020	18	8/8	2	Geen	22:00	00:30	21:58
10/08/2020	23	0/8	2	Geen	00:00	02:00	N.v.t.
01/09/2020	16	2/8	3	Geen	20:25	23:15	20:26
02/09/2020	13	7/8	2	Geen	00:00	02:00	N.v.t.
22/09/2020	18	0/8	1	Geen	19:30	22:15	19:37

*Zonsopkomst

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemers.

De zeven inventarisaties zijn in de ochtend, avond en/of nacht uitgevoerd. De waarnemers waren zodanig gepositioneerd dat in stilstand minimaal 80% van de vleermuisgeschikte gevels te overzien waren. Alle vleermuisgeschikte delen waren te overzien wanneer de waarnemers een klein stuk liepen.

Tijdens de inventarisaties is vooral gelet op uitvliegende, invliegende en/of zwermende vleermuizen en op vleermuizen die al rond zonsondergang actief waren. Wanneer een vleermuis rond zonsondergang wordt waargenomen, kan dit namelijk op de aanwezigheid van een verblijfplaats in de directe omgeving duiden. Dit omdat de meeste vleermuissoorten rond zonsondergang hun verblijfplaats verlaten en dan naar hun foerageergebieden vliegen. Vleermuizen die rond zonsondergang bij het te onderzoeken object worden waargenomen, hebben nog geen grote afstand af kunnen leggen, waaruit opgemaakt kan worden dat zij mogelijk in het object een verblijfplaats hebben. Tijdens de ochtendinventarisatie is gelet op invliegende vleermuizen en de middernachtstellingen hebben eventuele zwermende dieren in kaart gebracht. Het onderzoek naar het middernachtzwermen is uitgevoerd vanaf middernacht tot twee uur erna.

Tijdens de inventarisaties in de paarperiode is tevens gelet op vleermuizen die sociale geluiden (waaronder werfroep) uitstoten en die paargedrag vertonen. Dergelijke geluiden en gedragingen kunnen duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats en/of paarterritorium.

Tijdens de veldbezoeken is gebruikgemaakt van heterodyne batdetectors (type Petterson D-1000X en Pettersson D-240X). Met behulp van deze batdetectors zijn de waargenomen vleermuizen gedetermineerd en is voldaan aan het vleermuisprotocol 2017.

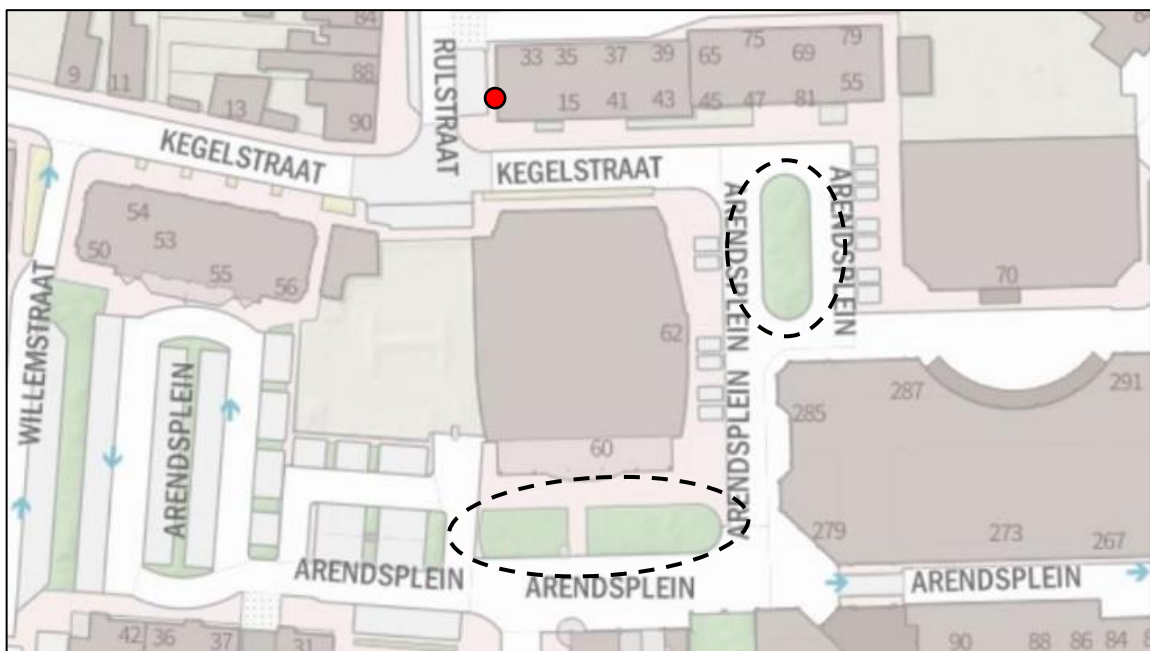
5. Resultaten

Tijdens de veldinventarisaties is alleen de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) waargenomen. Gewone dwergvleermuizen werden bij alle inventarisaties in en in de directe omgeving van het plangebied waargenomen. Het betrof steeds enkele foeragerende en passerende individuen.

Bij geen van de inventarisaties werden in het plangebied vleermuizen waargenomen die in of uit geschikte openingen in de bebouwing vlogen of zwermgedrag vertoonden. Wel zijn tijdens de inventarisaties van 1 september, 2 september en 22 september gewone dwergvleermuizen waargenomen die sociale geluiden (mogelijk werfroep) uitstootten in het plangebied. Vlak naast het plangebied is op basis van sociale geluiden een paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis vastgesteld (figuur 3; 118.063 – 406.362). Deze sociale geluiden werden vanuit het gebouw uitgestoten.

Foeragerende vleermuizen werden verspreid door het plangebied waargenomen en voornamelijk waargenomen ter hoogte van de groenstroken gelegen op het Arendsplein (figuur 3). Vleermuizen zijn vaak meerdere keren tijdens een inventarisatie kort foeragerend op deze locaties waargenomen. Nabij de te verwijderen Plataan in het noordoosten van het plangebied zijn geen foeragerende vleermuizen waargenomen.

Passerende vleermuizen werden verspreid door het plangebied in kleine aantallen waargenomen (één tot drie tegelijk). Tabel 2 (pg. 18) geeft een overzicht van de waarnemingen die tijdens alle veldbezoeken gedaan zijn.

Figuur 3: Voornaamste locaties binnen het plangebied waar foeragerende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen (zwart omlijnd) en de locatie waar een paarverblijf is vastgesteld (rode stip), net buiten het plangebied.
Bron: PDOK Viewer

Tabel 2: Vleermuiswaarnemingen in het plangebied Arendsplein te Oosterhout.

Datum	Waargenomen soorten	Aantallen en gedrag
22/05/2020 Kraamperiode Ochtend	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Meerdere individuen (6) kort foeragerend rond groenstructuren in het midden van het plangebied tussen 3:10 en 5:03. Enkele individuen (2) passerend in het plangebied waargenomen.
10/06/2020 Kraamperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Enkele individuen (4) foeragerend rond groenstructuren in het midden van het plangebied tussen 22:25 en 23:40. Enkele individuen (2) passerend in het plangebied waargenomen.
09/07/2020 Kraamperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Enkele individuen (4) kort foeragerend voornamelijk in het westen van het plangebied tussen 22:30 en 00:12. Enkele individuen (4) passerend in het plangebied waargenomen.
10/08/2020 Nacht	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Enkele individuen (4) kort foeragerend verspreid door het plangebied tussen 00:19 en 1:46. Enkele individuen (2) passerend in het plangebied waargenomen.
01/09/2020 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Enkele individuen (5) kort foeragerend verspreid door het plangebied (onder andere rond de groenstructuren) tussen 21:03 en 23:05. meerdere individuen (7-10) passerend in het plangebied waargenomen. Sociale geluiden waargenomen en paarroep vanuit muur net buiten plangebied (118.063-406.362).
02/09/2020 Nacht	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Een individu kort foeragerend in het midden van het plangebied rond groenstructuur om 00:58. Enkele individuen (3) passerend in het plangebied waargenomen. Sociale geluiden waargenomen.
22/09/2020 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Enkele individuen (1-2) foeragerend in het westen van het plangebied tussen 20:09 en 20:18. Enkele individuen (5) passerend in het plangebied waargenomen. Sociale geluiden waargenomen.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Gedurende het veldbezoek van 9 juli is net buiten het plangebied een verblijfplaats van de Gierzwaluw (*Apus apus*) vastgesteld (figuur 4; foto 1; 118.112 – 406.362). Ter plaatse werd om 22:24 uur een invliegende Gierzwaluw waargenomen en om 22:26 uur zijn twee uitvliegende gierzwaluwen waargenomen. De verblijfplaats bevindt zich onder een dakgoot.

Figuur 4: Locatie net buiten het plangebied waar in- en uitvliegende gierzwaluwen zijn waargenomen (rode stip).
Bron: PDOK Viewer

Foto 1: Locatie waar in- en uitvliegende gierzwaluwen zijn waargenomen (rood omcirkeld), net buiten het plangebied.
Bron: Google Maps.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Uit de vleermuisinventarisaties is niet gebleken dat er vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing binnen het plangebied. Invliegende individuen, uitvliegende individuen en/of zwermgedrag werden bij inventarisaties niet waargenomen.

Het plangebied en de directe omgeving worden gebruikt als foerageergebied en vliegroute door de Gewone dwergvleermuis. Nabij de groenstroken in het midden van het plangebied werden de meeste foeragerende vleermuizen waargenomen. Desondanks betroffen dit steeds één tot enkele sporadisch aanwezige foeragerende vleermuizen. Er is hier dan ook geen sprake van essentieel foerageergebied. Ten noorden van het plangebied is een wat ruimere bosschage aanwezig die een foerageergebied van hogere kwaliteit vormt. Het is wenselijk doch, niet noodzakelijk dat deze groenstroken behouden blijven binnen de nieuwe situatie.

De aanwezigheid van vaste kraam-, zomer-, paar- en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied kan op basis van de verrichte onderzoeksinspanning met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Wel is vlak buiten het plangebied een paarverblijfplaats vastgesteld. Het plangebied wordt verder niet aangemerkt als (onderdeel van) essentieel foerageergebied of een essentiële vliegroute voor vleermuizen.

Verplichtingen en aanbevelingen

Aangezien een paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis nabij het plangebied is vastgesteld dienen, in het kader van de zorgplicht/behoud functionaliteit, een aantal maatregelen in acht genomen te worden (BIJ12_a, 2017). Allereerst dient zoveel mogelijk buiten de kwetsbare periode gewerkt te worden (begin november tot 15 juli). Mocht er toch in de kwetsbare periode gewerkt worden, dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang (er wordt dus niet gewerkt tussen zonsondergang en zonsopkomst).

Verder dienen maatregelen getroffen te worden zodat verstoring van verblijfplaatsen, door lichtbronnen wordt voorkomen:

- het toepassen van speciale armatuur die een verticale lichtbundel geven, bij voorkeur in een hoek van minder dan 70 graden, ten opzichte van de verticale as;
- lampen zo laag mogelijk (lager dan vier meter) plaatsen;
- het dimmen of doven van de verlichting in de zomer (april-september) tot minimaal een uur na zonsondergang;
- pas een gerichte verlichting toe;
- gebruik lampen die niet of minimaal verstoren;

- pas amberkleurige verlichting toe;
- eventueel afschermen van de lichtbronnen nabij de verblijfplaatsen.

Vogels met vaste verblijfplaats

In de directe omgeving van het plangebied is een verblijfplaats van de Gierzwaluw vastgesteld.

Verplichtingen en aanbevelingen

Omdat een verblijfplaats van de Gierzwaluw is vastgesteld vlak buiten het plangebied dienen, in het kader van de zorgplicht/behoud functionaliteit, een aantal maatregelen getroffen worden. Allereerst dient zoveel mogelijk buiten de kwetsbare periode gewerkt te worden (15 april tot 1 september). Mocht toch in deze periode gewerkt worden dienen de werkzaamheden overdag te worden uitgevoerd (tussen zonsopkomst en zonsondergang).

Verder dienen de verblijfplaatsen in de periode van 15 april tot 1 september toegankelijk te blijven voor de Gierzwaluw door geen (bouw)licht op de in- en uitvliegopeningen te laten schijnen (BIJ12_b, 2017).

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- het materieel/de persoon die de ingreep uitvoert dient zodanig gepositioneerd te zijn dat eventueel aanwezige dieren een vrije vluchtroute hebben naar een bereikbaar en veilig alternatief habitat;
- in verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Referenties

BIJ12, 2017_a. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017. <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>

BIJ12, 2017_b. *Kennisdocument Gierzwaluw Apus apus*. Versie 1.0, juli 2017. <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf>

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming

In het kader van de Wet natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels en onderstaande soorten uit overige soortgroepen beschermd:

Amfibieën	Bultrug	Kleine	Gewone zeehond
<u>Habitatrichtlijn</u>	Butskop	dwergvleermuis	Grijze zeehond
Boomkikker	Dwergpotvis	Kleine hoefijzerneus	Grote bosmuis
Geelbuikvuurpad	Gestreepte dolfijn	Laatvlieger	Haas
Heikikker	Dwergvinvis	Meervleermuis	Hermelijn
Kamsalamander	Gewone dolfijn	Mopsvleermuis	Huisspitsmuis
Knoflookpad	Gewone spitsdolfijn	Noordse vleermuis	Konijn
Poelkikker	Gewone vinvis	Rosse vleermuis	Molmuis
Rugstreeppad	Griend	Ruige	Ondergrondse
Vroedmeesterpad	Grijze dolfijn	dwergvleermuis	woelmuis
<u>Overige soorten</u>	Kleine zwaardwalvis	Tweekleurige	Ree
Alpenwatersalamander	Narwal	vleermuis	Rosse woelmuis
der	Noordse vinvis	Vale vleermuis	Steenmarter
Bruine kikker	Orca	Watervleermuis	Tweekleurige
Gewone pad	Potvis	Landzoogdieren	bosspitsmuis
Kleine	Spitsdolfijn van gray	<u>Habitatrichtlijn</u>	Veldmuis
watersalamander	Tuimelaar	Bever	Veldspitsmuis
Meerkikker	Walrus	Hamster	Vos
Middelste groene	Witflankdolfijn	Hazelmuis	Waterspitsmuis
kikker/bastaard	Witsnuitdolfijn	Lynx	Wezel
kikker	Witte dolfijn	Noordse woelmuis	Wild zwijn
Vinpootsalamander	Vleermuizen	Otter	Woelrat
Vuursalamander	<u>Habitatrichtlijn</u>	Wilde kat	Kreeftachtigen
Vissen	Baardvleermuis	Wolf	<u>Overige soorten</u>
<u>Habitatrichtlijn</u>	Bechsteins	<u>Overige soorten</u>	Europese
Houting	vleermuis	Aardmuis	rivierkreeft
Steur	Bosvleermuis	Boommarter	Weekdieren
<u>Overige soorten</u>	Brandts vleermuis	Bosmuis	<u>Habitatrichtlijn</u>
Beekdonderpad	Franjestaart	Bunzing	Bataafse
Beekprik	Gewone	Damhart	stroommossel
Elrits	dwergvleermuis	Das	Platte schijfhoren
Gestippelde alver	Gewone	Dwergmuis	
Grote	grootoorvleermuis	Dwergspitsmuis	
modderkruiper	Grijze	Edelhert	
Kwabaal	grootoorvleermuis	Eekhoorn	
Zeezoogdieren	Grote hoefijzerneus	Egel	
<u>Habitatrichtlijn</u>	Grote rosse	Eikelmuis	
Bruinvis	vleermuis	Gewone	
	Ingekorven	bosspitsmuis	
	vleermuis		

**Sporenplanten-
bladmossen**Habitatrichtlijn

Geel
schorpioenmos
Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend
moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde
ogentroost
Berggamander
Bergnactorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Fanjegentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid

Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote
leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuiseranjier
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedauw
Liggende ereprijs
Moerasingamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood
peperboomje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moerasingamander-
vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-
beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder
Bosparelmoer-
vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-
vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote
parelmoervlinder
Grote vos
Grote
weerschijnvlinder
lepenpage
Kleine heivlinder
Kleine
ijsvogelvlinder
Kommavvlinder
Sleedoorpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-
moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-
vlinder
Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijn

Teunisbloempijl-
staart

HaftenHabitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel
Gaffellibel

Gevlekte
witsnuitlibel
Groene
glazenmaker
Mercurwaterjuffer
Noordse
winterjuffer
Oostelijke
witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke
witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere
waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense
heidlibel
Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede
geelrandwaterroof-
kever
Gestreepte
waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's
zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis

Overige soorten

Adder
Hazelworm
Levendbarende
hagedis
Ringslang

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.